

IZ PRESLICE KONJSKO MESO,
Z NJIM PA DO DODATNEGA DOHODKA

Ne dam jih iz hleva! O, kje pa!

PLEŠIVICA. Predno zapeljete v strm klanec, se oglasite v eni od hiš pri kapelici. Morda se boste s tem rešili pozimi neljubega zaganjanja po gladkem cestišču. Pa še zvedeli boste, da pretežni del Plešivice leži pod istoimenskim hribom.

Dober skok čez železniško progo Ljubljana-Postojna in na desni strani krajevne ceste ob velikem starem hlevu in stari stanovanjski hiši je opaziti mogočen, nov hlev. Zunanja podoba priča o tem, da gospodar še ni vložil zadnjega dinarja vanj, da pa že koristi del pripravnejše zgradbe.

Ob večerni molži smo prišli. Skozi priprta vrata starega hleva je uhajal pramen svetlobe. Počasi smo jih odrinili in povprašali po Janezu Mraku s Plešivice 24. Vstopili smo. Jožetov Janez, kot mu pravijo domačini, nam je predstavil še ženo Frančiško, ki je pravkar skrbno pomivala posodo od molže.

Pa smo najprej povprašali po kobilah z žrebeti, ki jih je kupil Janez Mrak lani s pomočjo Kmetijske zadruge Ljubljana. Odpeljal nas je v prizidek starega hleva. Za lesenima ogradama sta kobili Brama z žrebičkom Pikom in Ridža z Murijem pridno segali po senu v obstenskem žlebu.

Janez jih je poklical po imenih in ob vsakem klicu se je marljivo in spoštljivo obrnila proti hranitelju konjska glava.

Pričakovanje veselih dogodkov

»Kobilo Brama sem dobil z žrebetom marca lani, Ridžo pa prav tako z žrebetom pred prvim majem. V tem slabem letu sta se krepko popravili in 17. marca oziroma 17. aprila pričakujemo, da nam bosta povrgli žrebeta«, je odprl pogovorni krog o njemu najljubših domačih živalih, Janez Mrak.

Konji in kobile so pri Mrakovih vedno našli prostor v hlevu. Rabijo jih za delo, kisló preslico jim lahko ponudijo, pa še na pomlad vržejo žrebeta prepotrebni denar. Pa so bili časi, ko kljub vsej ljubezni do teh živali, pri Mrakovih niso zmogli toliko denarja, da bi lahko kupili nove živali. S konji in kobilami rejci ne doživljajo samo veselih trenutkov, ampak tudi žalostne dni, ko živali kljub skrbni negi nenadoma poginejo. Tako se je Janezu zgodilo lani s prvo kobilo, ki jo je dobil od Kmetijske zadruge. Pa ga to ni zavrlo pri odločitvi, da poprosi za novo žival. »Za vzrejo konj je sedaj dobro preskrbljeno. V Vnanjih gorcah ima eden izmed kmetov plemenskega žrebca. Za skočnino računa 500 dinarjev. Napovedujejo, da bo potrebno kmalu odšteti še enkrat več. Za tistega, ki ima žrebca, to ni veliko. Kar precej sitnosti ima s tem, saj ena kobila stoji pri žrebcu štirikrat, petkrat, da se oplodi.

Sedaj so tudi boljši pogoji za nakup živali. Za kobilo, ki velja 60 do 80 tisoč dinarjev, da polovico kredita zadruge, preostali del pa kmet. Prav imenitno je to, da ni treba vsega denarja zbrati naenkrat. Odplačilni rok je sicer šest let, pa mislim, da bomo že kar sedaj plačali dolg, ko bomo oddali ta žrebeta.

Sredi aprila jih bomo oddali. Še to naj povem, da sta Piko in Muri žrebici, pa ju bomo kljub temu prodali. Te dajo večja žrebeta in seveda več tehtajo. Piko in Muri bosta imeli pred prodajo okrog 400 kilogramov. Seveda, če bosta tako dobro rasli kot sedaj. Če računam, da bom dobil za kilogram približno 80 dinarjev, bo to kar lepa vsota.

Prodaja konj oziroma žrebet je veliko bolj urejena kot prodaja goveje živine. Žival postavijo na tehtnico in kmet lahko takoj ve, koliko bo dobil. Bika pa ti odpelejo iz hleva in za njim se izgubi sled. Šele čez štirinajst dni izveš, koliko je bil težak, kakšno mesnatost je imel in koliko je vredno tvoje dvoletno delo z njim.

Žival ima rada kaj boljšega

V približno leto dni si nabere žrebe štiristo kilogramov. Seveda, če rejec ravna tako kot 44 letni Janez Mrak, ki iskreno prizna, da brez žene Frančiške, 13 letne Marte ter 9 letne Mateje in prav toliko starega Matjaža, ne bi mogel biti istočasno cestar pri ljubljanskem komunalnem podjetju in kmet.

»Premalo bi bilo, če bi dajali živalim le preslico, ki jo košimo kar na šestih do osmih hektarih domačih in najetih travnikov. Hja, žival hoče imeti prav tako kaj boljšega kot mi. Sena imajo kolikor hočejo, vsako jutro pa jim damo še eno »gajbo« silaže, nekaj »molcov« in otrobov.

Otrobov dobijo po en »fangel«, pivskih tropin pa po dve zidarski zajemalki.

Vprašanje ni bilo morda najbolj umestno, pa smo ga vseeno ponudili Janezu Mraku. Je reja konj le njegova ljubezen, ali je v družini ugotovljeno, da je tudi ta del gospodarjenja na kmetiji potreben? »Tako je s kobilami. To je moja najbolj priljubljena žival. Pa ne le moja, saj smo vsi navezani na te živali. Seveda pa daje ta reja tudi precejšnjo korist naši kmetiji. Lahko porabimo vso preslico, vso kisló krmo, naredijo nam veliko gnoja, pa še namesto traktorja nam velikokrat priskočijo na pomoč. Predvsem pri krompirju. Če ne bi imeli kobil z žrebeti, bi preslico lahko uporabili le za steljo. Z dohodkom od konj pa dobimo denar na nafto.«

Kako do kobil?

»Lani sem tuhtal, kako bi v domači hlev spet pripeljal kobile. Pospeševalca KZ Ljubljana Jožeta Potokarja sem vprašal, če mi lahko svetuje, pomaga. Pa mi je pripravil te živali. Šest oziroma devet let sta stari. Močno zgarani sta bili. To je potrdila tudi cena. Za Brano smo dali 41 tisoč dinarjev, za Ridžo pa 39 tisoč. Koliko sta sedaj vredni? Slišal sem, da pod sedem milijonov starih dinarjev ni nič.

Videli ste, da zaključujemo nov hlev. Ne vemo še, če bomo imeli zato tudi več kobil. Sedaj čakamo, kako bo z novim prirast-

Janez Mrak: »Še težje kobile bi rad dobil«

kom. Če bo povrgla plemensko žrebico, jo bomo obdržali. Konjčke bomo pa prodali in z izkupičkom skušali kupiti v Ptuju še težko plemensko kobilo. Računam, da bi imel vsaj tri. Toliko o kobilah. Mislim pa, da bi se mi v praznem starem hlevu splačalo jeseni privezati tudi žrebeta za pitanje. Če imaš pri tem srečo, je treba dati precej manj kot bikom, pa kljub temu hitreje zraste. V šestih mesecih se zredi od okrog 250 kilogramov na približno 400 kilogramov. Dober milijon starih dinarjev vrže. Najpomembneje pa je, da porabi vso slabo krmo z barjanskih tal.

Kaj bi naredili, če bi morali dati vse štiri živali iz hleva? »Če pride nesreča, tako kot lani, bi bil to izredno hud udarec. To čutiš tako, kot da mora nekdo iz družine. Da bi pa sedaj nekdo prišel in jih hotel vzeti, jih sploh ne bi dal. Ni govora o tem. O, kje pa!«

STANE JESENOVEC

DEVIZNA SOUDELEŽBA S PRODAJO KONJSKEGA MESA

Za močnejšo konjsko čredo

Pogovor s kmetom – delavcem Janezom Mrakom iz Plešivice 24, ki ima ob skoraj 35 glavah goveje živine, še kobili z žrebetoma, nam je nazorno pokazal pomen konjereje na usmerjeni kmetiji na barjanskih ali pribarjanskih tleh.

Oglasili smo se tudi pri pospeševalcu konjereje v Kmetijski zadruzi Ljubljana Jožetu Potokarju in ga prosili, da nam označi položaj v naši občini in nekatere usmeritve razvoja do 1985. leta.

»Trenutno je v naši občini okrog 800 konj, in kobil. To je zelo malo in lahko rečemo, da je stanje zaskrbljujoče. Taka ocena izhaja predvsem iz trojne uporabnosti teh živali. Ne moremo si zamišljati SLO brez konj, pomembna je izraba kisló krme, ki je močno zastopana na našem ozemlju, konji so še vedno pomožna delovna sila, omembe vredna pa je tudi devizni prihodek.

Večina živali je na območju združenih enot Barje in Podpeč. Letno odkupi TZO Vič okrog 350 starih živali in žrebet. Zanimivo je, da kmetje prodajajo poleg žrebet predvsem starejše konje, medtem ko kobile zadržujejo. Tako prihaja do prevladovanja kobil. K temu je pripomogla tudi naša akcija, ki smo jo pričeli lani. Združenim kmetom smo nabavili 110 brejih kobil oziroma kobil z žrebičkom in šest plemenskih žrebcev. Tudi v naslednjih letih želimo

privedi na naše kmetije tako število brejih kobil oziroma razplodnih žrebic in plemenskih konj. S tem naj bi precej okrepili čredo. Seveda pa je to optimistična napoved, saj se tudi na Hrvaškem od koder pripeljemo živali, močno zmanjšuje število kobil in konj. Ob problemu izvora novih živali, pa ni zanemarljiv tudi denarni klobčič. Prav bi bilo, da bi sklad za pospeševanje kmetijstva naše občine namenil za konjerejo več denarja.

To tudi zato, ker z izvozom konjskega mesa boljšamo našo devizno bilanco. Lani smo zaslužili okrog šest milijonov deviznih dinarjev. Mnogim se znesek ne zdi pretirano visok, vendar naj povem, da bomo prav z njim lahko priskrbeli za naše kmete umetna gnojila, zaščitna sredstva in krmila, torej ne z neposrednim uvozom, ampak z deviznim deležem, ki ga zahtevajo izdelovalci teh polizdelkov.

Še dve tri besede o cenah. Plemenska kobila velja sedaj od 60 do 80 tisoč dinarjev, plemenski žrebec pa 90 do 110 tisoč dinarjev. Meso je mogoče pri najboljši kakovosti prodajati po 60 dinarjev za kilogram (konj) in 80 dinarjev (žrebe). Pomembno pa je, da je to živa teža.

Pri odkupu in izvozu konjskega mesa pa uspešno sodelujemo z ljubljanskim podjetjem Gruda-Agrotehnika in sežanskim Jadranom.

Traktor in konj pod isto streho

Jožeta Mavca iz Iga smo srečali na poti proti Golem. Povprašali smo ga, če pelje konja h kovaču, pa je odkimal, rekoč: »Kobila je breja, pa jo peljem na sprehod, da ne bo preveč poležavala v hlevu. Mora se razgibati.« 10 let stara kobila bo marca povrgla žrebička, Nosila ga je 11 mesecev. Zvedeli smo še, da ima Jože Mavec doma tudi traktor. Z njim dela na polju. Ker pa imajo pri hiši dovolj pravnje konjske krme, imajo tudi kobilo, ki je večinoma v hlevu. Navada je pač železna srajca in tako je pri hiši že zato, ker so konje imeli tudi predniki.

I. BREČIČ